

Sacco en Vanzetti

De Belgische anarchisten en de affaire Sacco en Vanzetti

Nicolas Sacco (1891 - 1927) en Bartolomeo Vanzetti (1888 - 1927), twee Italiaanse anarchisten, migreerden omstreeks 1910 naar de Verenigde Staten van Amerika. Ze hebben er actief deelgenomen aan de grote stakingen van 1912 (Lawrence) en 1916 (Plymouth). Toen de VS aan de Eerste Wereldoorlog ging deelnemen, weigerden Sacco en Vanzetti hun dienstplicht te vervullen en daarop vluchtten ze naar Mexico.

In 1920 werden ze aangehouden op beschuldiging van moord tijdens een gewapende overval in de nabijheid van Boston. Tijdens hun proces in 1921 werden de rechtsregels met de voeten getreden. Er waren nauwelijks bewijzen maar de jury werd er meermaals aan herinnerd dat anarchisten gezien hun revolutionaire ideeën per definitie moreel schuldig waren. Na hun veroordeling tot de doodstraf werd er tevergeefs een jarenlange gerechtelijke strijd gevoerd.

Onmiddellijk na het proces tegen Sacco en Vanzetti in 1921, kwamen binnen de internationale anarchistische beweging acties op gang. De anarchisten spraken over een nieuwe misdaad van de Amerikaanse autoriteiten. Hierbij werd verwezen naar de "martelaren van Chicago", enkele anarchisten die in 1886 ter dood werden veroordeeld. Ze werden beschuldigd van een bomaanslag op de Haymarket, een grote open plek in het centrum van Chicago, maar ook hier waren geen bewijzen. De "martelaren van Chicago" waren net als Sacco en Vanzetti het slachtoffer van

een twijfelachtige rechtspraak.

In de meeste westerse landen werd in anarchistische milieus, maar ook in andere linkse kringen, een campagne gelanceerd voor de vrijlating van Sacco en Vanzetti. Het is mijn bedoeling het in deze tekst over de acties van de Belgische anarchisten in dit verband te hebben.

In het Luikse anarcho-communistische "L'Emancipateur" verschenen vanaf oktober 1921 artikels waarin de Amerikaanse overheid onder vuur werd genomen voor de onterechte veroordeling van Sacco en Vanzetti.

Op 27 oktober 1921 verscheen een pamflet waarin de arbeiders werd gevraagd zich niet onbetuigd te laten in de zaak Sacco en Vanzetti. Tevens werden verschillende protestbrieven gestuurd naar de Amerikaanse ambassade en was er sprake van een betoging voor de poorten van de ambassade.

In de periode 1921 - 25 was het relatief stil rond de zaak Sacco en Vanzetti in de Belgische anarchistische pers. Af en toe werd de lezer eraan herinnerd dat Sacco en Vanzetti sinds 1921 waren opgesloten voor een misdaad die ze niet hadden gepleegd, maar voor het overige werden bij mijn weten geen acties ondernomen.

Toen de Portugees Celestine Madeiros in 1925 bekende de ware dader van de roofmoord te zijn, bleven beide anarchisten opgesloten. Ze waren immers "moreel" schuldig. Uiteraard brak toen het protest opnieuw los in anarchistische milieus en dit keer beter georganiseerd.

De communistische organisatie "Ligue de Défense prolétarienne" organiseerde op 31 maart 1925 een grote meeting ten voordele van Sacco en Vanzetti in de zaal Lion

d'Or aan het St.-Goriksplein in Brussel. Ook Hem Day - de belangrijkste Belgische anarchist tijdens het interbellum - nam deel aan deze bijeenkomst omdat hij van oordeel was dat anarchisten en communisten gemeenschappelijke belangen hadden in de strijd tegen de repressie van links-revolutionaire bewegingen.

In juni 1926 werd een "Comité de Défense Sociale" - soms ook "Comité de Défense Sacco et Vanzetti" genoemd - opgericht. Dit comité werd gerund door Hem Day en enkele Brusselse kameraden. De activiteiten binnen het "Comité Sacco - Vanzetti" zorgden voor een "heropleving" van de anarchistische activiteiten in België. Binnen dit comité werkten "traditionele" anarchisten - Luikse anarcho-communisten en "intellectualistische" Brusselse anarchisten - samen met revolutionair-syndicalisten uit het Luikse en het Brusselse. Op zaterdag 10 juli 1926 organiseerde het comité in het Luikse "Maison des Syndicats Fédéralistes" een meeting ten voordele van Sacco en Vanzetti. De sprekers waren vertegenwoordigers van verschillende streekverenigingen. Belangrijkste sprekers waren de Brusselse anarchist Hem Day, E. Chapelier die op dat ogenblik actief was in Brusselse revolutionair-syndicalistische kringen en de Luikse revolutionair-syndicalist en anarcho-communist Jean Ledoux.

Het comité Sacco en Vanzetti verstuurde in augustus 1926 een motie naar de Amerikaanse ambassade waarin werd verklaard dat alle middelen gewettigd waren in de strijd voor de vrijlating van Sacco en Vanzetti. De anarchistische activiteiten rond Sacco en Vanzetti zouden de Belgische autoriteiten echter niet verontrusten. Het bleef immers bij enkele bescheiden meetings, pamfletten, petitie's en artikels in "Le Combat", het Belgisch anarchistisch orgaan in die periode.

Eind februari - begin maart 1927 werd te Brussel het "Comité International de Défense Anarchiste" (CIDA) opgericht. De bedoeling was dat het de "kameraden-slachtoffers" van de internationale repressie zou bijstaan en ijveren voor hun vrijlating. Het eiste eveneens de erkenning van het asielrecht en bestreed de schending van de mensenrechten. Hem Day werd secretaris van deze organisatie. Het CIDA zou verschillende protestacties ondernemen in het kader van de affaire Sacco en Vanzetti. Het CIDA, in de praktijk de Brusselse anarchisten, vergaderde iedere dinsdag om acht uur 's avonds in het café "Taverne des Alliés" in de Amigostraat 19 in Brussel. Hem Day huurde er een zaal op de eerste verdieping. Volgens de speciale agenten Vanderkelen en Van Der Seppe kwamen hier iedere week een twintigtal individuen - onder wie ook de Brusselse anarcho-syndicalist en latere vakbondsleider Jean De Boë - samen.

Het eerste initiatief van het CIDA was de inrichting van een grote meeting tegen de internationale repressie op

zaterdag 23 april 1927 in de zaal Lion d'Or aan het Brusselse St.-Goriksplein. Sprekers op deze meeting waren onder anderen Hem Day en de Gentse anarchist Adamas. In Luik werd de dag erna een gelijkaardige meeting gehouden, waar Jean De Boë en opnieuw Hem Day als sprekers aantraden. Opnieuw werd een motie verstuurd naar de Amerikaanse ambassade.

In het licht van de nakende executie van Sacco en Vanzetti - deze was aanvankelijk voorzien op 10 juli 1927 - werd gewerkt aan een vereniging van alle linkse krachten. Anarchisten, socialisten en communisten zetten hun meningsverschillen tijdelijk opzij en organiseerden onder het voorzitterschap van Jules Neefs, secretaris van de "Fédération des Syndicats de l'Arrondissement de Bruxelles", op 30 mei 1927 een meeting in het socialistische Volkshuis in Brussel. Hem Day sprak er namens het CIDA, senator A. Deswarte namens de BWP, Joseph Bracops namens de socialistische syndicaten, Robert Lejour namens de "Socialistische studenten", War Van Overstraeten namens de communisten en Charles Plisnier als voorzitter van de Belgische sectie van het "Secours Rouge International" (SRI). Deze laatste organisatie was opgericht door de communistische Derde Internationale om slachtoffers van de internationale repressie te steunen. Deze "massamanifestatie", zoals Hem Day ze omschreef, omvatte tevens een petitie van zeventienduizend handtekeningen, wat gezien de medewerking van socialisten en communisten vrij weinig te noemen is.

Op 16 juli 1927 werd een laatste meeting ten voordele van Sacco en Vanzetti gehouden. Tevergeefs echter want op 22 augustus 1927 werden Sacco en Vanzetti geëxecuteerd. In een periode dat het Belgische anarchisme geen hoge toppen scheerde - de poging in 1926 om een anarchistische eenheidsbeweging uit te bouwen rond "Le Combat" en de "Union Anarchiste de Belgique" was weinig succesvol - werd met de affaire Sacco en Vanzetti de anarchistische beweging, al was het maar tijdelijk, nieuw leven ingeblazen.

Peter De Lannoy

Literatuur

- P. AVRICH, Sacco and Vanzetti. New Jersey, 1991.
- Hem DAY, Quarante ans d'anarchie. In : Pensée et Action, Brussel, 1964, 23 p.
- P. DE LANNOY, Anarchisme in België tijdens het interbellum : organisatorische onmacht troef. Brussel, VUB, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1993.
- J. JOLL, The Anarchists, London. 1979 (2de ed.).
- J. SCHILDERMANS, Hem Day en het Franstalig Belgisch anarchisme tussen de twee wereldoorlogen. Leuven, KUL, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1983.

Periodieken

- Le Combat, Brussel, 1926 - 1927.
- L'Emancipateur, Flémalle-Grande, 1921 - 1925.